

Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungi protokoll nr 91

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 15. september 2020

Algus 14.00, lõpp 15.10

Juhataja: Tõnis Mölder (esimees)

Protokollija: Terle Kask (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Urmas Espenberg, Hele Everaus, Liina Kersna, Helmen Kütt, Signe Riisalo, Priit Sibul, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev

Komisjoni ametnikud: Tiina Runthal (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helgi Kundla (nõunik), Heidi Barot (nõunik)

Kutsutud: algataja esindaja Lauri Läänemets (1. päevakorrapunkt); Sotsiaalministeeriumi tööala asekanstler Sten Andreas Ehrlich (1. ja 2. päevakorrapunkt); algataja esindaja Heljo Pikhof (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (197 SE) ettevalmistamine esimeseks lugemiseks
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (199 SE) ettevalmistamine esimeseks lugemiseks
3. Kollektiivse pöördumise „Seadustame Eestis eutanaasia“ arutelu
4. Info ja muud küsimused

1. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (197 SE) ettevalmistamine esimeseks lugemiseks

Lauri Läänemets andis ülevaate tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (197 SE) sisust ja eesmärgist. Eelnõuga soovitakse parandada töötutoetuse saajate toimetulekut, aidates nad välja absoluutsest vaesusest.

Sten Andreas Ehrlich tutvustas Vabariigi Valitsuse seisukohta tööturuteenuste ja – toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (197 SE) osas. Ta tõi välja, et valitsuses toetati eelnõu eesmärki, kuid märgiti ära, et tuleb silmas pidada ka eelnõu eelarvelist mõju. Eelarve võimaldab töötutoetuse määra tõsta 50 protsendini töötasu alammäärast, mitte aga 60 protsendini eelmise aasta töötasu alammäärast.

Signe Riisalo küsis, kui suur kasv riigieelarvele on 50 protsendi asemel 60 protsendil.

Sten Andreas Ehrlich vastas, et see sõltub aastast ja töötuse määrast. Mida kõrgem on töötuse määr, seda kõrgem on rahaline vahe. Näiteks 2021. aasta kontekstis oleks Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi eeldusel rahaline kulu veidi alla 10 miljoni euro.

Komisjoni esimees selgitas, et vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg 10 tööpäeva, kui keegi ei soovi teistsugust tähtaega. Muudatusettepanekute tähtaeg on vajalik juhul, kui esimene lugemine lõpetatakse. Komisjon toetas seadusest tuleneva 10 tööpäeva määramist muudatusettepanekute tähtjaks.

Otsustati:

1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 23.09.2020 (konsensus: Urmas Espenberg, Hele Everaus, Liina Kersna, Helmen Kütt, Tõnis Mölder, Signe Riisalo, Priit Sibul, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev).

1.2. Teha ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata (poolt 5: Urmas Espenberg, Tõnis Mölder, Priit Sibul, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev; vastu 4: Hele Everaus, Liina Kersna, Helmen Kütt, Signe Riisalo).

1.3. Määrata ettekandjaks Tõnis Mölder (konsensus: Urmas Espenberg, Hele Everaus, Liina Kersna, Helmen Kütt, Tõnis Mölder, Signe Riisalo, Priit Sibul, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev).

2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (199 SE) ettevalmistamine esimeseks lugemiseks

Heljo Pikhof andis ülevaate töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (199 SE) sisust ja eesmärgist. Eelnõuga laiendatakse töötuskindlustushüvitise saajate ringi ning tõstetakse töötuskindlustushüvitise suurust. Eelnõu eesmärgiks on parandada tööotsimise ajaks töötute majanduslikku toimetulekut, võimaldades käia koolitustel, et leida oma oskustele ja ootustele vastav töö. Ta lisas, et töötute arv on aastaga kasvanud 30 000-lt 49 000-le. Tööta jäämine omakorda ähvardab vaesusesse langemisega, ennekõike puudutab see riskirühmi: eakad, puudega inimesed, noored ja muukeelsed. Ent kõiki teisigi, nagu erinevatest valdkondadest näha on olnud. Lisanduvalt selgub juunikuistest andmetest, et töötuskindlustushüvitist saab 33% ja töötutoetust 26% kõigist töötutest, kes on töölt lahkunud omal soovil või poolte kokkuleppel, mis tähendab, et 41% töötutest ei saa mitte mingit toetust. Põhjusel, et nad ei kvalifitseeru toetusele, kuigi nad on töötuskindlustusmaksid tasunud. Kindlustuskaitse peaks laienema ka inimestele, kes on töölt kas poolte kokkuleppel või enda soovil lahkunud.

Sten Andreas Ehrlich tutvustas Vabariigi Valitsuse seisukohta töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (199 SE) osas. Ta märkis, et Vabariigi Valitsus toetas eelnõu eesmärki parandada töötute sotsiaalset kaitset. Ta viitas valitsuse algatatud ja juunis vastu võetud tööturuteenuste ja- toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seadusele (206 SE), mille kohaselt esimesest augustist tõusis töötuskindlustushüvitis esimesel sajal päeval 60 protsendini sissetulekust, võrrelduna varasema 50 protsendiga. Eelnõu (199 SE) parandaks töötajate sotsiaalkaitset rohkem, kuid teiselt poolt on see eelarveliselt kulukam. Aastal 2021 oleks kulu näiteks 24 miljoni euro võrra suurem kui hetkel kehtiva süsteemi puhul. See on ka põhjus, miks ettepanekut ei toetata, kuna see tooks tõenäoliselt kaasa vajaduse tõsta töötuskindlustusmaks määra. Lisanduvalt tõi asekanstler välja, et ettepanek, mis puudutab omal soovil töölt lahkunute võimalust saada töötuskindlustushüvitist, on saanud põhimõtteliselt valitsuse poolse toetuse. Antud punkt on välja toodud ka käesoleva aasta

alguses avaldatud töötuskindlustushüvitise väljatöötamiskavatsuses koos kindlustatute ringi laiendamise ja hüvitise perioodi majandustsüklilist sõltuvusse panekuga. Ometigi ei ole sellel ettepanekul hetkel veel sotsiaalpartnerite ega ka poliitilist toetust. Töövaldkonna küsimustes on heaks tavaks kujunenud ettepanekute tegemine konsensuslikult koos sotsiaalpartneritega. Sel põhjusel on ka töötukassa nõukogus esindatud kolme osapoole esindajad. Täna aga ei ole sotsiaalpartnerid eelnõus (199 SE) esitatud ettepanekute osas ühel meelel.

Helmen Kütt küsis, kas on toimunud muudatusi seoses olukorraga, mil inimesed lahkuvad omal soovil või poolte kokkuleppel töölt ja võtavad end seejärel töötukassas arvele. Kas neil on õigus saada töötutoetust, töötü abiraha ja koolitusi. Lisanduvalt soovis ta teada, kas töötutoetuse määra on plaanis tõsta.

Sten Andreas Ehrlich täpsustas, et töötutoetus on Eestis vajaduspõhine, mis tähendab, et töötutoetust makstakse vaid neile, kel puuduvad teised sissetuleku allikad. Seega, kui isikul on põhjendatud vajadus, siis on tal õigus töötutoetusele. Ta täiendas veel, et kõigil töötajatel on see võimalus olemas, ka neil kes on lahkunud töölt vabatahtlikult. Asekantsler märkis, et hetkel on töötutoetus 189 eurot, kuid tõuseb alates esimesest jaanuarist suurusjärgus 270 euronit. Lisanduvalt on töötutel õigus saada erinevaid tööturuteenuseid, muu hulgas osaleda koolitustel.

Helmen Kütt küsis täiendavalt, kas mittetulundusühingute, aktsiaseltside või osäühingute juhatuse liikmed, kes tasu ei saa, kvalifitseeruvad töötutoetusele.

Sten Andreas Ehrlich vastas, et tegemist on kindlustatute ringi laiendamisega, mis on VTK-s mainitud. Ta täpsustas, et hetkel on olukord selline, et kui inimene on aktsiaseltsi juhatuse liige, kellel sissetulek puudub või osäühingu liige, kelle osäühingus tegevust ei ole, siis tal pole võimalust tulla töötuna arvele ning ta ei saa ka töötutoetust. Töötuna saab ta end arvele võtta vaid juhul, kui tal on õigus töötuskindlustushüvitisele. Selline paradoks tuleneb Riigikohtu 2017. aasta otsusest, mille kohaselt on põhiseaduse vastane see, et juhatuse liikmetele töötuskindlustushüvitist ei maksta. Probleem tegelikult on aga laiem. Selle majanduskriisi, mis juba on tekkinud, ühe tulemina on ühiskonnas esile kerkinud tugev ootus, et ka inimestel, kes on iseendale tööandjad, olgu see siis osäühingu vormis või läbi ettevõtluskonto või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise, oleks võimalik ennast kindlustada töötuse vastu. Ja kui mitte seda teha kohustuslikult, siis vähemalt vabatahtlikult. Sellekohaseid ettepanekuid on esitanud ka erialaorganisatsioonid, näiteks Eesti Väike ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon (EVEA). Hetkel on diskussioonid antud teemal sealmaal, et arutatakse nende täpsemate tingimuste üle. Vabatahtliku töötuse puhul on võimalik näiteks arutada, kas ettevõtjate puhul peaks kehtima ooteaeg, kuna ettevõtja saab ise otsustada, mis hetkel ta lõpetab oma töötamise erinevalt töötajast, kelle puhul see on tööandja otsus. Lisanduvalt kas töötuskindlustushüvitise suurus peaks olema sama suur protsendina kui see on töötajate puhul jne. Arvas, et arutelud antud tingimuste ümber peaksid tingimata edasi minema.

Tõnis Mölder viitas eelnevalt asekantsleri poolt välja toodule, et eelnõuga kaasnev kulu järgmisel aastal oleks lisa 24 miljonit eurot, mistõttu oleks tõenäoliselt vajalik tõsta töötuskindlustusmaks määra. Mille peale küsis täpsustavalt, kui suur antud tõsuprotsent olema peaks, et oleks saavutatud eelarveline tasakaal.

Sten Andreas Ehrlich vastas, et tõus oleks umbes 0,5 protsenti.

Tõnis Mölder küsis, kas töötuskindlustusmaks määr tõuseks seega 2,4 pealt 2,9 peale.

Sten Andreas Ehrlich lisas, et siinkohal tekiks probleem, kuna need protsendid peavad alati olema 0,3 korrutised, seega tõenäoliselt tõuseks maksumäär kas 3,0 või 2,7 peale.

Komisjoni esimees selgitas, et vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg 10 tööpäeva, kui keegi ei soovi teistsugust tähtaega. Muudatusettepanekute tähtaeg on vajalik juhul, kui esimene lugemine lõpetatakse. Komisjon toetas seadusest tuleneva 10 tööpäeva määramist muudatusettepanekute tähtajaks.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 23.09.2020 (konsensus: Urmas Espenberg, Hele Everaus, Liina Kersna, Helmen Kütt, Tõnis Mölder, Signe Riisalo, Priit Sibul, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev).

2.2. Teha ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata (poolt 5: Urmas Espenberg, Tõnis Mölder, Priit Sibul, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev; vastu 4: Hele Everaus, Liina Kersna, Helmen Kütt, Signe Riisalo).

2.3. Määrata ettekandjaks Urmas Espenberg (konsensus: Urmas Espenberg, Hele Everaus, Liina Kersna, Helmen Kütt, Tõnis Mölder, Signe Riisalo, Priit Sibul, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev).

3. Kollektiivse pöördumise „Seadustame Eestis eutanaasia“ arutelu

Tõnis Mölder juhtis komisjoni liikmete tähelepanu esitatud pöördumisele, mis anti üle 16. juunil ning millele oli märgitud 2246 allkirja. Tegi ettepaneku menetleda pöördumist lähinädalatel koos pöördumise esindaja ning Sotsiaalministeeriumi esindajaga.

Otsustati:

3.1 Kutsuda kollektiivse pöördumise „Seadustame Eestis eutanaasia“ esindaja ning Sotsiaalministeeriumi esindaja komisjoni istungile (konsensus: Urmas Espenberg, Hele Everaus, Liina Kersna, Helmen Kütt, Tõnis Mölder, Signe Riisalo, Priit Sibul, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev).

4. Info ja muud küsimused

4.1 Komisjoni esimees andis teada, et 22. septembril kell 13.00–14.00 toimub Justiitsministeeriumi esindajatega uue vägivalla ennetamise strateegia sisendi arutelu.

4.2 Komisjon tutvus rahvastikuminiistri ettepanekuga olla partneriks detsembris Riigikogu konverentsisaalis toimival perelepituse teemalisel üritusel. Komisjoni liikmed leidsid, et konverentsisaalis toimivale konverentsile sotsiaalkomisjon partneriks ei ole.

(allkirjastatud digitaalselt)
Tõnis Mölder
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Terle Kask
protokollija